

УДК 347.9:316.485:004

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-12\(66\)-1731-1743](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-12(66)-1731-1743)

Марина Юрій Юрійович аспірант Університету «КРОК», м. Київ,
<https://orcid.org/0000-0001-6375-5118>

МУЛЬТИМОДАЛЬНА МОДЕЛЬ МЕДІАЦІЇ (3D+): НОВА ПАРАДИГМА ДИНАМІЧНОЇ НАВІГАЦІЇ В ПРОСТОРІ КОНФЛІКТУ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню концептуальних засад розвитку медіації в умовах цифрової трансформації та постконфліктного врегулювання. Звертається увага на те, що класичні двовимірні моделі медіації зокрема сітка Л. Рискіна, не відображають складності сучасних конфліктів та не враховують технологічний і аксіологічний виміри. Наголошується, що сучасна практика потребує багатовимірного підходу який дозволяє поєднувати процесуальну роль медіатора глибину предмета спору та ступінь цифрової опосередкованості процедури. Розкрито авторську концепцію мультимодальної сітки медіації 3D+ та визначено її ключові координати X процесуальна роль від фасилітації до оцінки та трансформації Y глибина предмета від вузько правового до інтересного та аксіологічного, а Z технологічний контент від офлайн формату до гібридного та цифрового AI модулю. З'ясовано що така модель забезпечує можливість динамічної навігації медіатора між різними модусами залежно від етапу конфлікту та створює умови для інтеграції медіації у правову систему України відповідно до європейських стандартів. Зазначається необхідність врахування аксіологічного рівня конфліктів який охоплює цінності правову пам'ять та травматичний досвід суспільства що особливо актуально для постконфліктного контексту. Доведено що технологічний вимір медіації легітимізує використання онлайн платформ та алгоритмів штучного інтелекту не лише як допоміжних інструментів а як окремого модулю врегулювання спорів. Обґрунтовується висновок що мультимодальна сітка медіації є не лише теоретичною моделлю а й практичною навігаційною картою для сучасного медіатора здатного працювати в умовах складних багатопланових конфліктів. Визначено перспективи впровадження цієї моделі у навчальні програми підготовки медіаторів у стандарти професійної етики та в алгоритми онлайн вирішення спорів ODR що відкриває нові горизонти для розвитку інституту медіації в Україні та формування високої культури мирного врегулювання конфліктів.

Ключові слова: медіація, конфлікт, постконфліктне врегулювання, мультимодальна модель, онлайн вирішення спорів, альтернативне врегулювання спорів, трансформативна медіація, правова культура, спір.

Maryna Yurii Yuriyovich PhD student of «KROK» University, Kyiv,
<https://orcid.org/0000-0001-6375-5118>

MULTIMODAL MODEL OF MEDIATION (3D+): A NEW PARADIGM OF DYNAMIC NAVIGATION WITHIN THE CONFLICT SPACE

Abstract. The article is devoted to the examination of the conceptual foundations underpinning the development of mediation under conditions of digital transformation and post-conflict settlement. Attention is drawn to the fact that classical two-dimensional models of mediation, in particular L. Riskin's grid, do not reflect the complexity of contemporary conflicts and fail to account for technological and axiological dimensions. It is emphasised that contemporary practice requires a multidimensional approach that makes it possible to combine the procedural role of the mediator, the depth of the subject matter of the dispute, and the degree of digital mediation of the procedure. The author's concept of a multimodal mediation grid 3D+ is elaborated, and its key coordinates are defined: X - the procedural role, ranging from facilitation to evaluation and transformation; Y - the depth of the subject matter, from narrowly legal to interest-based and axiological; and Z - the technological content, from an offline format to hybrid and digital AI modes. It is established that such a model provides the mediator with the possibility of dynamic navigation between different modes depending on the stage of the conflict and creates conditions for the integration of mediation into the legal system of Ukraine in accordance with European standards. It is noted that there is a need to take into account the axiological level of conflicts, which encompasses values, legal memory, and the traumatic experience of society, a consideration that is particularly relevant in a post-conflict context. It is demonstrated that the technological dimension of mediation legitimises the use of online platforms and artificial intelligence algorithms not merely as auxiliary tools but as a distinct mode of dispute resolution. The conclusion is substantiated that the multimodal mediation grid constitutes not only a theoretical model but also a practical navigational map for the contemporary mediator capable of operating in conditions of complex, multi-layered conflicts. The prospects for the implementation of this model in mediator training programmes, professional ethics standards, and online dispute resolution (ODR) algorithms are identified, which opens new horizons for the development of the institution of mediation in Ukraine and for the formation of a high culture of peaceful conflict resolution.

Keywords: mediation, conflict, post-conflict settlement, multimodal model, online dispute resolution, alternative dispute resolution, transformative mediation, legal culture, dispute.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток інституту медіації в Україні та світі супроводжується низкою концептуальних і практичних викликів, що

зумовлюють потребу у створенні нових моделей врегулювання спорів. Класичні двовимірні підходи, зокрема сітка Л. Рискіна, забезпечили важливий теоретичний фундамент, проте їхня статичність та обмеженість не дозволяють адекватно відобразити складність сучасних конфліктів. З'ясовано, що такі моделі не враховують технологічний вимір медіації, який охоплює онлайн-платформи та алгоритми штучного інтелекту, а також аксіологічний рівень, пов'язаний із цінностями, правовою пам'яттю та травматичним досвідом суспільства.

Звертається увага на те, що в умовах постконфліктного суспільства та цифрової трансформації медіація має виходити за межі традиційних парадигм і потребує багатовимірної моделі, здатної забезпечити динамічну навігацію між різними процесуальними ролями, предметними рівнями та технологічними модусами. Наголошується, що відсутність такої моделі суттєво обмежує можливості та гальмує процес інтеграції медіації у правову систему відповідно до європейських стандартів.

У дослідженні застосовано порівняльний та системний аналіз, що дозволило інтегрувати класичні двовимірні моделі медіації з сучасними технологічними та аксіологічними підходами. Використання інтердисциплінарної методології забезпечило можливість розглядати медіацію як багатовимірний процес, який поєднує правові, ціннісні та цифрові аспекти врегулювання конфліктів.

Таким чином, проблема полягає у необхідності розробки концептуально нової моделі медіації, яка б поєднувала процесуальний, аксіологічний та технологічний виміри, забезпечувала адаптивність до різних типів конфліктів та створювала умови для інституціоналізації медіації як сучасного соціально-правового інституту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання моделювання медіаційного процесу посідає центральне місце в теорії альтернативного вирішення спорів (ADR). Фундаментальний внесок у розробку класифікаційних підходів зробив Л. Рискін, чия «сітка» стала базовою моделлю для розуміння ролі медіатора через дихотомію фасилітативних та оцінних підходів і вузького чи широкого фокуса на предметі спору [1]. Подальший розвиток систематизації представлений у працях Н. Александер, яка запропонувала метамоделі медіації з акцентом на процедурній гнучкості [2].

Розвиток трансформативного та наративного підходів у роботах Р. Буша, і Дж. Фолджера [3], Дж. Монка та С. Вінслієда [4] змістив акценти з раціонального вирішення правових проблем на глибинну трансформацію відносин. В українській правовій науці питання моделей медіації досліджували С. Ясиновський [5], Н. Грен [6], О. Нестор [7], Т. Цувіна [8] та інші.

Окремим вектором сучасних досліджень стає цифровізація медіації (Online Dispute Resolution – ODR). Значний внесок у розвиток цієї галузі зробили Е. Катш та Дж. Ріфкін, які першими ввели поняття «четвертої сторони» для опису ролі

технологій у спорі [9]. Сучасні аспекти використання штучного інтелекту та алгоритмізації медіаційного процесу висвітлені у працях О. Рабінович-Ейні, яка аналізує вплив цифрових платформ на етику та справедливість медіації [10]. Важливими є також роботи М. Абделя Вахаба, присвячені майбутньому медіації в епоху ШІ та великих даних [11].

Попри ґрунтовність напрацювань, більшість існуючих моделей залишаються двовимірними, що обмежує їхнє застосування у складних конфліктах. Потребують синтезу інтеграція технологій як окремого модусу медіації та аксіологічна адаптація до контексту правової пам'яті й ціннісних конфліктів. Саме ці фактори зумовлюють розробку мультимодальної моделі медіації (3D+), яка пропонується у даній статті.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні та презентації авторської концепції мультимодальної моделі медіації (3D+), яка поєднує процесуальний, аксіологічний та технологічний виміри врегулювання спорів. У роботі досліджено обмеження класичних двовимірних моделей, зокрема сітки Л. Рискіна, та розглянуто сучасні підходи до медіації, що сформувалися у працях зарубіжних та українських дослідників. Наголошується на необхідності інтеграції глобальних тенденцій цифрової медіації (ODR), розроблених із локальним контекстом постконфліктного суспільства та правової пам'яті.

Завданням статті є визначення концептуальних координат мультимодальної моделі (X – процесуальна роль медіатора, Y – глибина предмета спору, Z – технологічний модус), доведення її здатності забезпечувати динамічну навігацію між різними підходами та обґрунтування перспектив її впровадження у правову систему України відповідно до європейських стандартів. Стаття спрямована на формування нової парадигми медіації, яка відповідає викликам цифрової трансформації та аксіологічної складності сучасних конфліктів.

Виклад основного матеріалу. Виклад основного матеріалу доцільно розпочати з аналізу класичних концепцій медіації, які сформували теоретичні засади сучасної практики альтернативного врегулювання спорів. Звернення до цих моделей є необхідним для виявлення їхніх концептуальних обмежень та окреслення тих параметрів, що потребують розширення у контексті цифрової трансформації та постконфліктного врегулювання. Саме критичне осмислення двовимірних підходів створює підґрунтя для розробки мультимодальної моделі медіації 3D+, яка пропонується у даному дослідженні. Аналіз цих концепцій дозволяє простежити еволюцію медіаційної думки від класичних двовимірних моделей до сучасних багатовимірних підходів, що відповідають викликам цифрової доби. Такий аналіз є особливо важливим для українського постконфліктного суспільства, де медіація має виконувати не лише інструментальну, а й ціннісно-відновлювальну функцію.

Однією з найбільш впливових у цьому сенсі стала концепція, розроблена Л. Рискіним і відома як «Сітка Л. Рискіна» [1]. Вона запропонувала координатне бачення медіаційних підходів, у межах якого різні варіанти процедури визначаються ступенем активності медіатора та широтою предмета обговорення. Ця модель відіграла важливу систематизуючу роль, оскільки вперше чітко окреслила, що медіація не є єдиною універсальною практикою, а змінюється залежно від ролі посередника і масштабу конфлікту.

У межах підходу Л. Рискіна медіатор може діяти як активний учасник, який аналізує правові аспекти спору, формулює оцінки та пропонує можливі рішення, або ж як нейтральний фасилітатор, зосереджений виключно на підтримці комунікації між сторонами. Водночас предмет медіації може залишатися вузьким і обмежуватися конкретним спором або розширюватися, охоплюючи суміжні питання, що впливають на стійкість досягнутих домовленостей. Саме поєднання цих двох параметрів дозволило описати різні типи медіації, від жорстко оцінних до максимально фасилітативних. Разом із тим площинна логіка цієї моделі дедалі частіше виявляється недостатньою для пояснення конфліктів, у яких переплітаються правові, ціннісні та технологічні чинники.

Це усвідомлення підводить до необхідності переосмислення медіаційної архітектури в ширшому аналітичному просторі. Саме на цьому етапі постає мультимодальна модель 3D+, яка принципово відмовляється від двовимірного бачення. Вона формує тривимірний простір, у якому медіація розглядається як динамічний процес, що перебуває у постійному русі між різними станами. Кожна конфігурація цього простору відображає конкретне поєднання ролі медіатора, глибини конфлікту та технологічного середовища. Такий підхід дозволяє не відкидати класичні моделі, а включати їх у ширшу систему координат, здатну реагувати на виклики цифрової трансформації та зростаючої аксіологічної складності.

Особливе значення аксіологічного виміру моделі 3D+ проявляється у постконфліктному контексті України, де медіація має виконувати не лише інструментальну, а й відновлювальну функцію. На цій осі медіатор працює з правовою пам'яттю та травматичним досвідом суспільства, інтегруючи їх у процес врегулювання спорів. Використання наративних і трансформативних технік дозволяє сторонам не лише досягати домовленостей, а й переосмислювати конфлікт у ширшому культурному та історичному контексті.

Динамічна навігація між правовим і ціннісним рівнями забезпечує механізм відновлення довіри, що є ключовим для стійкості домовленостей у постконфліктному суспільстві. Такий підхід поєднує формальне врегулювання спору з глибоким осмисленням цінностей, створюючи умови для формування нової культури взаємодії та соціальної згуртованості.

Перший вимір моделі 3D+ описує процесуальну роль медіатора і логічно продовжує ідеї, закладені Л. Рискінім. Роль медіатора тут постає як змінна величина, що може коливатися від фасилітативної позиції до оцінної або трансформативної. У цьому сенсі модель резонує з підходами Н. Александер [2], яка розвинула ідею гнучких метамodelей і довела, що ефективна медіація потребує постійного коригування процесуальної ролі залежно від ситуації. Таким чином, вісь процесуальної активності перестає бути фіксованою і набуває динамічного характеру.

Другий вимір моделі пов'язаний із глибиною предмета спору і відкриває аксіологічний вимір медіації. Конфлікт може залишатися на рівні правових позицій, але може також переходити до аналізу інтересів і потреб сторін, а в окремих випадках торкатися базових цінностей, ідентичностей і колективної пам'яті. Саме цей рівень був концептуально осмислений у трансформативному підході Р. Буша та Дж. Фолджера [3], які показали значення емпатурменту і взаємного визнання. Подальший розвиток цієї логіки знайшов відображення у нарративній медіації Г. Монка та С. Вінсліда [4], де робота з культурними кодами та історіями сторін стала центральною. В українському науковому дискурсі аксіологічний вимір медіації доповнюється наголосом на правовій пам'яті та інституціоналізації процедури, що набуває особливої актуальності для постконфліктного суспільства. І. Ясиновський та Т. Цувіна [5] акцентують увагу на значенні правової пам'яті та інституційних механізмів впровадження медіації, тоді як Н. Грен та О. Нестор [6] підкреслюють її етичні та культурні виміри. Важливим доповненням у цьому контексті є навчальний посібник В.Ю. Горєлової [12], який систематизує сучасні підходи до медіації та окреслює перспективи її розвитку в Україні. Такий підхід дозволяє розглядати медіацію не лише як інструмент врегулювання спорів, а й як соціальний механізм відновлення довіри та формування нових ціннісних орієнтирів.

Третій вимір моделі 3D+ фіксує технологічний модус медіації і відображає вплив цифровізації на процедури врегулювання спорів. Перехід від офлайн-форматів до гібридних і повністю цифрових рішень змінює не лише інструментарій, а й саму логіку взаємодії сторін. Концепт «четвертої сторони», запропонований Е. Катшем і Дж. Ріфкінім [9], показав, що технології можуть виконувати функції, які раніше належали виключно людині. Подальші дослідження О. Рабінович-Ейні [10] актуалізували етичні виклики цифрових платформ, тоді як М. Абдель Вахаб [11] окреслив перспективи використання штучного інтелекту в медіації. У межах моделі 3D+ технологічний вимір розглядається не як зовнішній додаток, а як повноцінний елемент медіаційного простору.

Інтеграція штучного інтелекту у медіаційний процес потребує чіткого етико-правового осмислення. У межах моделі 3D+ особливого значення набуває

концепція відповідальності, яка має розмежовувати роль медіатора та роль розробника алгоритму. Медіатор залишається гарантом нейтральності та балансу інтересів сторін, тоді як розробник несе відповідальність за коректність і прозорість алгоритмічних рішень. Такий підхід дозволяє уникнути розмиття меж професійної ідентичності та забезпечує легітимність цифрового модусу.

Не менш важливим є питання подолання алгоритмічної упередженості. Модель 3D+ передбачає використання механізмів bias mitigation, які дозволяють зберігати професійну нейтральність медіатора навіть у випадках, коли алгоритми можуть містити приховані стереотипи чи культурні перекося. Це може реалізуватися через багаторівневу перевірку даних, застосування пояснюваних моделей та постійний аудит цифрових інструментів. У такий спосіб технологічний вимір медіації інтегрується у аксіологічний простір, не порушуючи базових принципів довіри та справедливості.

Запропонована модель 3D+ має не лише теоретичне, а й прикладне значення. У трудових конфліктах вона дає змогу медіатору поєднувати фасилітаивну роль із аналізом інтересів сторін та використанням цифрових інструментів. У сімейних спорах модель дозволяє враховувати ціннісні орієнтири, забезпечуючи конфіденційність і зручність комунікації завдяки онлайн-платформам та алгоритмічним рішенням.

Для переходу від концептуальної схеми до практичного застосування необхідно розробити алгоритм навігації, який би забезпечував медіатору можливість свідомо змінювати свою позицію у межах тривимірного простору моделі 3D+.

1) Алгоритм навігації. Якщо конфлікт має високий аксіологічний рівень (вісь Y), медіатор переходить до трансформативної ролі (вісь X) та використовує офлайн або гібридний модус (вісь Z) для забезпечення емпатії та взаємного визнання. Якщо ж спір має вузько правовий предмет, доцільним є застосування оцінного підходу у цифровому AI-модусі, що дозволяє швидко здійснити аналітичний огляд можливих рішень.

2) Чіткі індикатори змін. Для ефективної навігації необхідно визначити маркери, які сигналізують про потребу змінити позицію медіатора по одній чи кількох осях. Такими маркерами можуть бути: ступінь емоційного напруження між сторонами, виявлення глибинних цінностей та ідентичностей, а також потреба у швидкому аналізі великих масивів даних. Врахування цих індикаторів забезпечує адаптивність процесу та його здатність реагувати на складну і мінливу реальність.

Для більш чіткого розуміння відмінностей між класичною «сіткою Л. Рискіна» та запропонованою мультимодальною моделлю 3D+ доцільно представити їх у порівняльній таблиці (Таблиця 1). Такий формат дозволяє наочно показати, як нова архітектура долає обмеження двовимірного підходу та відкриває ширші можливості для практики медіації.

Таблиця 1. Порівняння «сітки Л. Рискіна» та моделі медіації 3D+

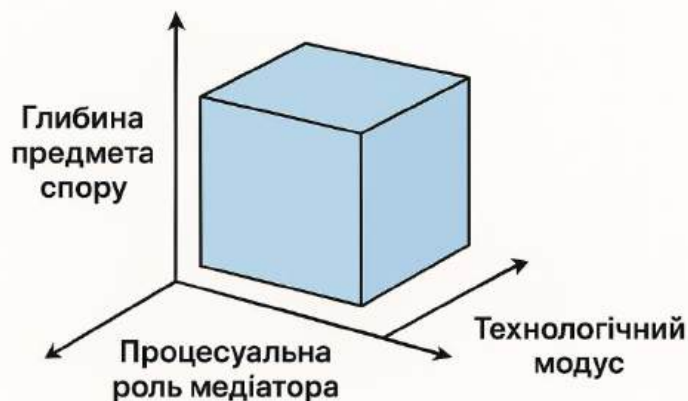
Критерій	«Сітка Л. Рискіна» (2D)	Модель 3D+
Кількість вимірів	2 (роль медіатора, предмет спору)	3 (роль медіатора, предмет спору, технологічний модус)
Характер процесу	Статичний вибір позиції	Динамічна навігація між координатами
Аксіологічний рівень	Не враховується	Включає інтереси, цінності, правову пам'ять
Технології	Відсутні	Інтеграція цифрових платформ та ШІ
Застосування	Класичні офлайн-спори	Трудові, сімейні, постконфліктні, цифрові кейси
Обмеження	Площинна логіка, статичність	Гнучкість, адаптивність, етичні виклики ШІ

Як видно з Таблиці 1, «сітка Л. Рискіна» забезпечила важливий теоретичний фундамент, проте її площинна логіка обмежує можливості роботи з багаторівневими конфліктами. Модель 3D+ долає ці обмеження, інтегруючи аксіологічний та технологічний виміри й пропонуючи механізм динамічної навігації. Це робить її більш адаптивною та релевантною для сучасних умов цифрової трансформації та постконфліктного врегулювання.

Для наочного розуміння модель 3D+ подана у вигляді тривимірного куба (Малюнок 1), що відображає взаємодію трьох координат – процесуальної ролі медіатора, глибини предмета спору та технологічного модусу. Така візуалізація наочно демонструє динаміку медіаційного процесу в умовах цифрової трансформації.

Малюнок 1. Мультимодальна модель медіації 3D+

Мультимодальна модель медіації (3D+)

Зображена мультимодальна модель медіації 3D+ (Малюнок 1) репрезентує об'ємне концептуальне бачення медіаційного процесу як динамічної системи, що розгортається у тривимірному аналітичному просторі. У центрі візуалізації розміщено умовний куб, який символізує поле можливих конфігурацій медіації. Кожна точка всередині цього об'єму відповідає конкретному стану процесу, що формується взаємодією ролі медіатора, глибини конфлікту та технологічного середовища.

Горизонтальна вісь моделі відображає процесуальну роль медіатора. Її напрямком фіксує перехід від мінімальної активності, характерної для фасилітативного підходу, до зростаючого рівня втручання, що включає оцінні та трансформативні практики. Візуально ця вісь підкреслює ідею рухомості ролі медіатора, яка не закріплюється раз і назавжди, а змінюється залежно від логіки розвитку конфлікту.

Вертикальна вісь позначає глибину предмета спору і задає аксіологічний вимір медіації. Рух угору символізує поступове занурення від поверхневого правового рівня, де домінують формальні позиції сторін, до рівня інтересів, а далі – до базових цінностей, культурних кодів і правової пам'яті. Саме вертикальність цього виміру візуально акцентує, що робота з конфліктом може відбуватися на різних рівнях смислу і що перехід між ними є принципово можливим.

Третя вісь, спрямована вглиб простору, репрезентує технологічний модус медіації. Вона фіксує зміну середовища взаємодії від традиційного офлайн-формату до гібридних рішень і далі – до цифрових та AI-орієнтованих моделей. Просторове віддалення вздовж цієї осі візуально підкреслює зростання ролі технологій і поступове включення алгоритмічних елементів у медіаційний процес.

Куб як центральний елемент моделі не має жорстко позначених меж усередині, що принципово важливо з концептуального погляду. Він символізує відкритість і варіативність медіації, у межах якої можливі численні траєкторії руху. У центрі цього простору розташовується ядро професійної ідентичності медіатора, яке балансує між трьома вимірами та забезпечує узгодженість дій у складних конфліктах. Водночас у верхньому правому секторі формується інноваційний модус, що поєднує трансформативний підхід, аксіологічний рівень та цифрове середовище. Він репрезентує найвищий рівень складності та потенціалу медіації, особливо актуальний для роботи з ціннісними конфліктами в умовах цифровізації та постконфліктної реальності.

У такому візуальному рішенні 3D+ модель постає не як статична схема, а як аналітичний інструмент мислення. Вона дозволяє одночасно утримувати у фокусі процесуальний, ціннісний і технологічний виміри медіації, що особливо важливо для роботи зі складними багаторівневими конфліктами. Це підводить

до питання про те, якою мірою подібна просторова логіка може бути операціоналізована в реальній практиці та як вона трансформує професійну ідентичність медіатора в умовах цифрової доби.

Логічним наслідком такої архітектури стає механізм динамічної навігації, який можна вважати ключовою інновацією моделі. Йдеться про відмову від статичного вибору одного підходу на початку процедури. Медіатор отримує можливість свідомо переміщуватися у межах координатного простору, змінюючи рівень активності, глибину опрацювання конфлікту та технологічний формат відповідно до розвитку ситуації. Процедура може починатися з фасилітативної роботи у правовому полі, згодом переходити до глибшого аналізу цінностей у цифровому середовищі і завершуватися оцінним етапом із використанням аналітичних інструментів штучного інтелекту. Така рухливість перетворює медіацію на адаптивний процес, здатний реагувати на складну і мінливу реальність.

Водночас інтеграція штучного інтелекту у медіаційний процес супроводжується низкою етичних викликів. Серед ключових варто виокремити:

- конфіденційність та захист даних, адже цифрові платформи працюють із чутливою інформацією сторін;
- ризик алгоритмічної упередженості, що може призвести до відтворення соціальних чи культурних стереотипів;
- визначення меж відповідальності, оскільки незрозуміло, хто має нести наслідки використання автоматизованих рішень – медіатор чи розробник алгоритму;
- прозорість і пояснюваність алгоритмів, необхідні для довіри сторін до процесу;
- збереження професійної нейтральності медіатора, який має залишатися гарантом балансу між технологічними інструментами та ціннісними вимірами конфлікту.

Врахування цих аспектів є необхідною умовою легітимності та довіри до моделі 3D+.

Разом із етичними викликами постає питання інституційної легітимності моделі 3D+, що потребує її узгодження з європейськими стандартами та адаптації у правову систему України. Запропонована модель 3D+ має бути не лише теоретичною конструкцією, а й інституційно закріпленим інструментом, що відповідає європейським стандартам альтернативного врегулювання спорів. У цьому контексті особливого значення набуває адаптація Закону України «Про медіацію» [13] та стандартів професійної підготовки медіаторів [14], [15].

– Законодавчі зміни. Доцільним є внесення положень про мультимодальний підхід, який враховує процесуальний, аксіологічний та технологічний виміри медіації. Окремо слід закріпити можливість використання онлайн-врегулювання

спорів (ODR) [9], [10] та алгоритмічних інструментів штучного інтелекту [11], із визначенням меж відповідальності медіатора та розробника алгоритму [13].

– Стандарти підготовки медіаторів. Необхідно розширити навчальні програми, включивши модулі з цифрової медіації, етики використання AI та навичок роботи з правовою пам'яттю у постконфліктному контексті. Це забезпечить відповідність європейським стандартам [2], [6] і сприятиме формуванню високої культури професійної практики [7], [14], [15].

Таким чином, інституційна інтеграція моделі 3D+ у правову систему України дозволить не лише підвищити ефективність врегулювання спорів, а й забезпечити її відповідність європейським ціннісним та правовим орієнтирам.

Висновки. У дослідженні наведено, що класичні двовимірні моделі медіації, зокрема «сітка Л. Рискіна», хоча й заклали важливий теоретичний фундамент, не здатні адекватно відобразити складність сучасних конфліктів, які поєднують правові, аксіологічні та технологічні чинники. Запропонована авторська мультимодальна модель медіації 3D+ формує тривимірний простір, у якому процесуальна роль медіатора, глибина предмета спору та технологічний модус взаємодіють як рівнозначні координати. Такий підхід забезпечує можливість динамічної навігації між фасилітативними, оцінними та трансформативними практиками, дозволяє враховувати як правові позиції, так і інтереси та цінності сторін, а також інтегрувати цифрові та алгоритмічні інструменти у процес врегулювання спорів.

Особливого значення набуває аксіологічний вимір моделі, що охоплює правову пам'ять, культурні коди та травматичний досвід суспільства, які є критично важливими для постконфліктного контексту України. Технологічний вимір, у свою чергу, легітимізує використання онлайн-платформ та штучного інтелекту не лише як допоміжних засобів, а як окремого модусу медіації, що відкриває нові перспективи для розвитку інституту альтернативного врегулювання спорів.

Водночас інтеграція AI-модусу потребує етико-правового осмислення, зокрема розмежування відповідальності між медіатором і розробником алгоритму та впровадження механізмів подолання алгоритмічної упередженості. Практична операціоналізація моделі через алгоритм навігації та систему індикаторів змін забезпечує її адаптивність і робить застосування 3D+ інструментом реальної професійної практики.

Інституційна інтеграція моделі у правову систему України передбачає адаптацію Закону України «Про медіацію» та стандартів професійної підготовки медіаторів відповідно до європейських стандартів, що сприятиме інституціоналізації медіації та формуванню високої культури мирного врегулювання конфліктів у добу цифрової трансформації.

Література:

1. Riskin L. Understanding Mediators' Orientations, Strategies, and Techniques: A Grid for the Perplexed. *Harvard Negotiation Law Review*. 1996. Vol. 1. P. 7–51.
2. Alexander N. *Global Trends in Mediation*. 2nd ed. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2008. 648 p.
3. Bush R. A. B., Folger J. P. *The Promise of Mediation: The Transformative Approach to Conflict*. San Francisco: Jossey-Bass, 1994. 320 p.
4. Monk G., Winslade J. *Narrative Mediation: A New Approach to Conflict Resolution*. San Francisco: Jossey-Bass, 2000. 268 p.
5. Ясиновський І. Г. Медіація у цивільному судочинстві: теоретико-правовий аспект. *Часопис цивільного судочинства*. 2018. № 2. С. 45–59.
6. Грен Н. В. Судова медіація: європейський досвід та перспективи впровадження в Україні. *Право України*. 2020. № 4. С. 112–125.
7. Нестор О. В. Етичні засади сімейної медіації: теоретико-практичний аналіз. *Юридична Україна*. 2019. № 7. С. 34–41.
8. Цувіна Т. О. Право на суд та медіація: теоретичні та практичні аспекти. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2019. Т. 26, № 3. С. 98–114.
9. Katsh E., Rifkin J. *Online Dispute Resolution: Resolving Conflicts in Cyberspace*. San Francisco: Jossey-Bass, 2001. 256 p.
10. Rabinovich-Einy O., Katsh E. Digital Justice: Technology and the Internet of Disputes. *Fordham Law Review*. 2017. Vol. 85, Issue 4. P. 1903–1939.
11. Abdel Wahab M. ODR and AI: The Future of Dispute Resolution. In: *ODR Theory and Practice: Table Manners for Personal and Social Conflicts* / ed. by M. Abdel Wahab, E. Katsh, D. Rainey. The Hague: Eleven International Publishing, 2012. P. 325–360.
12. Горелова В. Ю. Медіація: навчальний посібник. Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського; Одеса: ТОВ «Фенікс», 2023. 312 с. ISBN 978-617-95174-3-9.
13. Закон України «Про медіацію»: від 16 лист. 2021 р. № 1875-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2022. № 8, ст. 42. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20>.
14. Кодекс професійної етики медіатора. Протокол № 1/2022 від 19 лют. 2022 р. Київ: Національна асоціація медіаторів України, 2022. URL: <http://namu.com.ua/ua/info/mediators/nseyenf-yekhnuny-pyeeekakhsua/>.
15. Харківська К. В. Підготовка медіаторів в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. *Вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2025. № 89(2). С. 8–15. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.2.8>.

References:

1. Riskin, L. (1996). Understanding mediators' orientations, strategies, and techniques: A grid for the perplexed. *Harvard Negotiation Law Review*, 1(1), 7–51. [in English].
2. Alexander, N. (2008). *Global trends in mediation* (2nd ed.). Kluwer Law International. [in English].
3. Bush, R. A. B., & Folger, J. P. (1994). *The promise of mediation: The transformative approach to conflict*. Jossey-Bass. [in English].
4. Monk, G., & Winslade, J. (2000). *Narrative mediation: A new approach to conflict resolution*. Jossey-Bass. [in English].
5. Yasynovskiy, I. H. (2018). Mediatsiia u tsyvilnomu sudochynstvi: teoretyko-pravovyi aspekt [Mediation in civil proceedings: Theoretical and legal aspect]. *Chasopys tsyvilnoho sudochynstva*, (2), 45–59. [in Ukrainian].

6. Gren, N. V. (2020). Sudova mediatsiia: yevropeiskyi dosvid ta perspektyvy vprovadzhennia v Ukraini [Court mediation: European experience and prospects of implementation in Ukraine]. *Pravo Ukrainy*, (4), 112–125. [in Ukrainian].
7. Nestor, O. V. (2019). Etychni zasady simeinoi mediatsii: teoretyko-praktychnyi analiz [Ethical foundations of family mediation: Theoretical and practical analysis]. *Yurydychna Ukraina*, (7), 34–41. [in Ukrainian].
8. Tsvivina, T. O. (2019). Pravo na sud ta mediatsiia: teoretychni ta praktychni aspekty [Right to a court and mediation: Theoretical and practical aspects]. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 26(3), 98–114. [in Ukrainian].
9. Katsh, E., & Rifkin, J. (2001). *Online dispute resolution: Resolving conflicts in cyberspace*. Jossey-Bass. [in English].
10. Rabinovich-Einy, O., & Katsh, E. (2017). Digital justice: Technology and the internet of disputes. *Fordham Law Review*, 85(4), 1903–1939. [in English].
11. Abdel Wahab, M. (2012). ODR and AI: The future of dispute resolution. In M. Abdel Wahab, E. Katsh, & D. Rainey (Eds.), *ODR theory and practice: Table manners for personal and social conflicts* (pp. 325–360). Eleven International Publishing. [in English].
12. Horielova, V. Yu. (2023). *Mediatsiia: navchalnyi posibnyk* [Mediation: Textbook]. Tavriiskyi National University named after V. I. Vernadskyi; LLC “Feniks”. [in Ukrainian].
13. Verkhovna Rada of Ukraine. (2021, November 16). *Law of Ukraine on Mediation* (No. 1875-IX). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20> [in Ukrainian].
14. National Association of Mediators of Ukraine. (2022, February 19). *Code of professional ethics of mediator*. <http://namu.com.ua/ua/info/mediators/nseyenf-yekhyeny-pyeeakhsua/> [in Ukrainian].
15. Kharkivska, K. V. (2025). Training of mediators in Ukraine: Problems and ways of their solution. *Visnyk of Uzhhorod National University. Law Series*, 89(2), 8–15. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.2.8> [in English].